

inko

**informatiegevende en
kontaktleggende periodiek
van de fraters van utrecht**

38^e jaargang

nummer 2

mei 2015

VAN DE REDACTIETAFEL

Nummer twee van deze jaargang blikt terug op de Tweede Wereldoorlog. Zowel op het begin als op het einde blikken we terug aan de hand van twee dagboeken, maar nog persoonlijker is het verhaal van mevr. Versteegh die sterke staaltjes van verzet gepleegd heeft! Petje af voor deze dame.

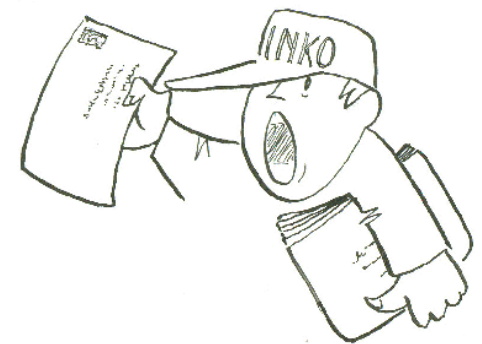
Ria Ypma nadert het einde van haar Pieterpad, maar het gaat niet echt over rozen Op naar het einde! Nog even volhouden!

Erik Kraan, een van de medewerkers in de nachtzorg, vertelt wel een heel persoonlijk verhaal over zijn levensloop. Zeer de moeite van het lezen waard. Marianne Vermeer, secretaris van ons Provinciaal Bestuur, kijkt terug op haar eerste klus als kapittelsecretaris. Een klus, die zij goed geklaard heeft.

Naast de vaste bijdrage van Alfons Kroese over de Constituties en een verrassend vers over gebeden van Theobaldus, herdenken we even dhr. Van Tessel, die jarenlang onze publicatie heeft verzorgd. En redactielid Frits geeft aan dat ook in kleine dingen keuzes goed kunnen uitpakken.

Met een impressie van een kleine expositie over fraters/fraterhuizen in W.O. II is het nummer weer gevarieerd genoeg om het niet alleen door te bladeren, maar ook door te lezen, daar doet de redactie het voor!

Veel leesgenoegen!

DANKBAAR HERINNEREN WIJ ONS BOUDEWIJN VAN TESSEL

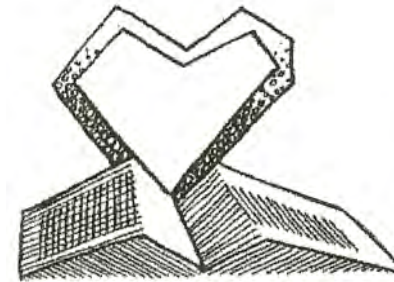

Vorig jaar mei hebben we als redactie afscheid genomen van Boudewijn van Tessel, de man die 35 jaar de uitgave van INKO verzorgd heeft.

In maart jl. is hij overleden en is Johan Brummelhuis aanwezig geweest bij de crematie. Wij wensen de familie veel sterkte bij dit gemis.

Wij zijn blij dat zijn dochter het werk van haar vader voortzet.

□

Overweging bij de Constituties

artikel 43

*Ons meeleven en onze aandachtige zorg
zullen bij voorkeur uitgaan naar hen
die lijden onder eenzaamheid en gebrek aan liefde.*

ONS MEELEVEN EN AANDACHT ZAL BIJ VOORKEUR UITGAAN?

Ouderdom wordt vaak gezien als een onaantrekkelijk proces van verval en voorbij! Alles wordt minder, maar over deze levensfase is meer te zeggen en te beleven. Ouder worden kan beleefd worden als een spirituele weg. In het op leeftijd komen kan zich de kans voordoen dat een spirituele weg zich opent waardoor kwaliteit van leven toeneemt. Ouderdom is een weg van doen naar mogen zijn, van tranen naar blij zijn, naar kijken wat nog wel kan, van drukte naar stilte, van mensen weer naar God. Senioren beleven en kunnen weten van menselijk tekorten hebben, als het goed is, geleerd mild te blijven en te blijven strijden tegen de voortdurende verleiding de ander te herleiden tot het zelf en de eigen noden. Ze hebben “tedere ontferming” leren ontdekken en in praktijk brengen. Geen neerbuigende compassie, wel vanuit de eigen kwetsbaarheid de ander in zijn kwetsbaarheid beminnen.

Ouder worden kan beleefd worden als iets moois, als een geschenk. Er is ook de teleurstelling, het verminderen van conditie, geheugen en concentratie. Het ideaalbeeld van de oude wijze man/vrouw die raad geeft en in alle rust haar weg gaat blijkt niet altijd te kloppen met de realiteit. Bij sommigen van onze oudere medemenssen (bij velen?) komt alles wat gebeurt in kerk en samenleving heftig binnen, dwingt tot nadenken, maakt soms zelfs wat moede-loos en wanhopig. Er komen onrust en gevoelens van schuld en eenzaamheid, soms zelfs van zinloosheid.

Spiritualiteit van de ouderdom is niet los te zien van het lichaam, het achteruitgaan van de zintuigen, het verminderen van de mobiliteit. “Nu ben ik gepensioneerd, nu ben ik oud, nu heb ik tijd en nog is er niet de rust en de wijsheid en lust te gaan zitten om te bidden en te mediteren”. Soms brengt dit een gevoel van tekortschieten en schuld naar boven. ”Is het wel allemaal wáár wat we hebben geloofd en waarin we hebben vertrouwd? Waarom merk ik daar zo weinig van? Gelden alle goede woorden ook voor mij?”

Begrip en gevoel van loslaten komt op, soms vergezeld van een glimlach, soms met een trekje van ergernis. Je rijdt niet meer op de hoofdweg, maar je mag blij zijn als je op de ventweg meekomt. Naast loslaten komt het begrip toevertrouwen naar boven. Een groeiende spiritualiteit van een diep geworteld geloof, vertrouwen en hoop. 31 januari 2015 was het honderd jaar geleden dat Thomas Merton, gids voor velen in hun spirituele zoektocht, werd geboren in Prades Zuid Frankrijk. In “Zaden van contemplatie” schrijft hij: “Tot het moment dat je jezelf overgeeft aan God door in te stemmen met een totaal geloof, zul je onvermijdelijk een vreemde-ling blijven voor jezelf, omdat je buitengesloten bent van de meest betekenisvolle diepten van je eigen wezen, diepten die verborgen en onbekend blijven omdat ze te eenvoudig en te diep zijn om door het verstand te worden bereikt”. (blz. 99).

Het probleem van zorg en angst kan een mens afsluiten. Ze geven soms een tunnelvisie waarbij andere standpunten en hoopgevende invalshoeken genegeerd worden. Opgesloten raken in egoïsme, eenzaamheid en schrik. Wie alleen maar bezorgd en angstig dit laatste traject ingaat, maakt het zich moeilijk een levende spiritua-liteit op te bouwen. Was het maar waar, dat het nog zou helpen bang te zijn en je zorgen te maken om de problemen op te lossen, maar dat doet het helaas niet.

Een open houding en een creatieve blik zijn in staat nieuwe wegen te zien. Theresia van Avila wiens 500ste geboortedag wij dit jaar vieren zegt het kernachtig: “Laat niets je verwarren, laat niets je verontrusten, God verandert niet. Wie aan Hem vasthoudt, heeft niets anders nodig”. Daarmee bedoelde ze dat we ons niet mogen laten klein krijgen door de stroom van zorgen en problemen die ons dagelijks overspoelen. Op regelmatige tijd daar afstand van te nemen. In die uitgespaarde momenten gaat het er om die toestand waarin je leeft niet langer te bevechten, maar te aanvaarden zoals hij is.

Door je niet voortdurend, met hand en tand te verzetten tegen wat er nu eenmaal is en in je leven overkomt, dat maakt energie vrij. Het geeft de kans je biddend te plaatsen in een bredere context waarin de zorgen van de dag gerelativeerd worden. Verdwijnen doen ze niet maar ze krijgen een ander gewicht.

In de omgang met God groeit de verbondenheid met andere mensen en neemt het gevoel van eenheid van alle dingen toe. Het bevordert ons welbevinden want een mens wil zich, oud of jong, ten diepste altijd verbonden weten met anderen. Dat is ons oerinstinct. God lost geen enkel probleem op en neemt geen enkele zorg weg. Hij helpt ons wel er anders naar te kijken, met een bredere kijk. Een sterk tegengif.

□

*Voorhout, 20-02-2015
Drs. Alfons Kroese o.c.d.*

VOORJAAR

Nu de lente zich weer zo vroeg aandient de krokussen, sneeuwkllokjes, het speenkruid, de bosanemoon zich voorzichtig en nieuwsgierig tevoorschijn toveren verwachten wij zo zoetjesaan tijdens onze wandeling in Oostbroek ons "buchbeeld" frater Willibrordus, die dan op zijn bekende plekje in Oostbroek zit, met zijn poppen van vlinders.

De diertjes die zich aan het vandalisme in de vlinderkast hebben schuldig gemaakt, zijn nog steeds spoorloos.

We wensen hem goede moed.

Tot ziens in Oostbroek.

□

Joop en Corry Nichting

Binnen het kader van 70 jaar bevrijding, ben ik in twee dagboeken gaan lezen. Het eerste dagboek uit ons archief gaat over het begin van de oorlog, zoals deze in het fraterhuis St.-Eusebius in Arnhem beleefd is en het tweede dagboek gaat over de belevenissen in Amersfoort in het St.-Jorishuis. Dit dagboek is geschreven door frater Tarcisius. In het Arnhemse dagboek staat niet genoteerd door welke medebroeder dit geschreven is.

Het eerste gaat over de angsten e.d. die men beleefde door het militair geweld van bommen, lichtkogels e.d. plus de economische situatie m.b.t. distributie, korting van de salarissen e.d.

Het tweede gaat niet alleen over de voedselproblematiek, maar ook over het al of niet je deur openzetten voor "bedelaars", mensen op zoek naar voedsel e.d.

Voor mij zijn het twee bijzondere belevingsboeken, waar ik als kind weinig of niets van meegekregen heb in het voor die tijd rustige kopje van Noord Holland. Echt oorlogsgeweld heb ik gelukkig niet meegemaakt en echt honger heb ik nooit geleden. Wel kan ik me al die mensen uit met name Amsterdam herinneren, die op zoek waren naar voedsel, vaak met hun dierbare spullen om er voor in te ruilen. Ook hadden wij op het dorp kinderen uit Den Haag en Amsterdam, die bij gezinnen waren ondergebracht. Ook in ons gezin was er enkele jaren een meisje uit Amsterdam Noord.

Ik heb met respect voor de medebroeders van toen delen uit hun dagboeken voor u overgetypt en klaar gemaakt voor ons tijdschrift INKO.

Leo Ruitenber

UIT DE KRONIEKEN VAN HET ST.-EUSEBIUSHUIS TE ARNHEM

10 Mei 1940

Met deze dag begint ook voor ons huis 'n tijd van emotie en spanning door de inval der Duitsers in ons land. Reeds lang voor het uur van opstaan waren alle fraters gewekt door het ronken der vliegtuigenmotoren en het kanongebulder. Nagenoeg de gehele gemeenschap stond achter het huis te luisteren naar het gedaver der meestal onzichtbare vliegtuigen en het kanongedonder. De nervositeit werd nog verhoogd door de hevige knallen der bruggen, die men liet springen (o.a. de Rijnbrug, spoorbrug, viaducten e.a.). Bij de ontploffing door het springen van de eerstgenoemde brug werden zelfs aan ons huis enkele ruiten verbrijzeld. De ene sensatie volgde op de ander. De scholen bleven gesloten. Ieder was vol zorg over de komende dingen. Om ong. 11 uur knalden reeds de gewerschoten in de onmiddellijke omgeving van ons huis en had een "eerste" treffen plaats bij de Kema tussen onze voorposten en Duitse stoottroepen. In de namiddag reeds bewoog zich 'n onafzienbare rij kanonnen mitrailleurs, vrachtauto's, motorfietsen enz. in de richting van de Grebbelinie.

Met spanning en zorg doorleefden we de volgende dagen. De Zondag na deze Vrijdag was het Pinksteren: zelden werd op 't Pinksterdag zo door andere dingen in beslag genomen, al zullen velen waarschijnlijk extra gebeden hebben om de H. Geest, dat Hij het aanschijn der aarde mocht vernieuwen.

Ook de volgende dagen gingen in zorg en spanning voort. Rhenen en Amerongen, de stroom van auto's met gewonden, de berichten en ook de dwaze geruchten brachten menigeen in ons huis in nerveuze stemming. De capitulatie op dinsdag 14 Mei bracht enige verademing, al deed dit pijnlijk aan en bleef men met grote zorg de toekomst tegemoet zien.

Menigeen was vol bekommernis over het lot van zijn bloedverwanten, over de familieleden, die onder de wapenen waren.

Op 15 en 16 Mei o.a. konden we getuigen zijn van het voorbij marcheren van duizenden krijgsgevangenen: 'onze jongens'. Bekommerd was men ook over het lot van onze broeders en huizen in Utrecht, Zeist, Amersfoort, Hilversum enz.

Op 16 Mei konden enkele fraters met 'n auto in Utrecht en Zeist komen en konden geruststellende tijdingen meebrengen, alsmede brieven betreffende de Fraters en Kwekelingen. Ook voor de ouders van de Kwekelingen was dit 'n grote geruststelling.

De eerste verschijnselen zijn er. 't Is vandaag Vrijdag 17 Mei – dat 't leven enigszins z'n normale loop zal nemen. Gisteren verscheen weer voor 't eerst de "Gelderlander": van gedaante veranderd. Ook de post is gisteren weer bezorgd.

's Avonds is natuurlijk alles duister. De eerste nachten werd er gewaakt door enkele fraters om op alle gebeurlijkheden voorbereid te zijn.

De St. Willibrordusschool (Onderlangs) is enige dagen door Duitse soldaten in gebruik genomen. Verder volgen we met grote belangstelling de grote worsteling in België en Noord-Oost Frankrijk.

3 Juni 1940

In de nacht van 2 op 3 Juni worden velen in ons huis wakker door ontploffingen. Engelsen laten bommen vallen, bedoeld, naar men zegt, voor de benzinetanks a/d Westervoortsedijk. Als wij ons weer te bed begeven, klinkt 'n alarmsirene en begeven we ons naar de schuilkelder om ong. 2.30 uur. Om 3 uur wordt het sein "veilig" gegeven. De sirene kwam dus te laat. Trouwens de waarschuwing schijnt slechts bestemd geweest te zijn voor de mensen in de omgeving van de Westervoortsedijk, want de andere sirenes – die van West-Arnhem b.v. deden zich niet horen. Andere nachten hoorde men ook wel vliegtuigen en ook wel ontploffingen, maar die explosies waren zeer ver.

22 Mei waren de scholen weer begonnen. In Didam kunnen veel kinderen, die van buiten moeten komen, de school niet bezoeken, wegens 't ontbreken van vervoermiddelen. Men spreekt over 't oprichten van hulpschooltjes in de betreffende gemeenten, waaruit

de kinderen komen. Meer en meer wordt distributie ingevoerd voor levensmiddelen en andere artikelen. Fruit wordt niet meer opgediend aan tafel. Overigens begint 't leven – 't is vandaag 9 Juni – zich meer en meer te normaliseren.

3 November 1940 (*De dagboekschrijver blikt af en toe over een gehele periode terug.... L.R.*)

Een enkel woord over onze B.L.O.-school te Didam. Reeds is opgemerkt, dat 't bezoeken dier school door de l.l. grote moeilijkheden gaf. Bij het uitbreken v.d. oorlog was er 'n paar dingen geen verbinding met de school: Fraters waren te Arnhem. Dinsdag daarop...de dag van de capitulatie – zijn de Fraters over de hulpbrug naar Didam geweest. Daar de autobussen wegens benzineschaarste niet mochten rijden, werd te Zeddum voor de l.l. uit de omgeving 'n filiaal opgericht.

Het waren 3 klassen: één voor jongens en één voor meisjes, onder leiding van Fr. Guido en mhr. Böhm, terwijl eens per week twee zusters overkwamen voor onderwijs in handwerken en voor huishoudonderricht. De l.l. uit Wehl en Zevenaar komen per rijtuig; die uit Duiven, Beek en 's Heerenberg worden door de Fraters met hun auto vervoerd. Het onderwijs wordt gegeven in de oude leegstaande O.L.S. Voor sommige l.l. was geen vervoer mogelijk.

12 Augustus wordt de B.L.O.-school in Didam bezet door Duitse militairen. Het bleek niet mogelijk de school voor 2 Sept. vrij te krijgen voor het hervatten van het onderwijs. Tijdelijk wordt gebruik gemaakt van de O.L.S., die daarvoor herfstvacantie nam. 2 Sept. mogen de autobussen weer rijden; alle l.l. komen weer naar Didam, het filiaal te Zeddum wordt dus opgeheven.

23 Sept. wordt de school vrijgegeven en schijnt alles weer normaal te kunnen verlopen.

7 Oct. echter, kunnen de Fraters geen benzine meer krijgen voor hun auto en zien zij zich genoodzaakt van Zondagavond tot Vrijdagavond hun verblijf in de school te nemen. De zolder wordt slaapzaal; de spreekkamer wordt recreatiekamer; een der klassen studiezaal. Een paar vertrekjes van de meisjesafdeling worden

voor eet- en bidvertrek gebruikt. Fr. Guido is met de leiding belast. Dankbaar zijn we voor de goede zorgen van de Zusters van het Piusgesticht en het St. Albertusgesticht (ziekenhuis). De eersten zorgen o.a. voor het eten, in de kapel der laatsten doen de Fraters hun meditatie en wonen ze de H. Mis en het Lof bij.

9 Februari 1941 Zondag Septuagesima

't Is nog geen vrede en we zien er ook nog geen tekenen van. Wat het materiële betreft mogen we niet te hard klagen. Wel moet met vet, boter, koffie, thee enz. zeer zuinig omgegaan worden, moeten we van een en ander 's wat missen, wordt er in den lande flink met Ersatz geknoeid, hebben we vleesloze dagen enz., maar we lijden geen gebrek. Meer zorgen geven de godsdienstige en politieke problemen, voorzover deze laatste met de eerste samenhangen. Sedert 'n paar dagen is de "Maasbode" verboden.

Af en toe bommen of afweergeschut in de verte, zoeklichten langs de hemel en geronk van vliegtuigen; Overigens is de laatste maanden 's nachts vrij rustig.

13 Februari 1941 (Zaterdag)

Gisteravond was er al vrij wat activiteit in de lucht, maar de zaterdagavond overtrof wat we in dezen hier in Arnhem hebben meegemaakt. Talrijke lichtkogels werden door de Engelsen boven Arnhem en omgeving uitgeworpen, twee ervan verlichtten geheel de tuin en de wijde omgeving. Talrijke bommen ontploften dichtbij en veraf. Men had 't o.a. op de Coehoornkazerne gemunt. De lichtkogels en de ong. 20 zoeklichten gaven aan de heldere sterrenhemel iets fantastisch. Er zijn in Arnhem, helaas, doden te betreuren: o.a. twee kinderen. De ravage, vooral aan ruiten in de omgeving van bedoelde kazerne, is groot. De kazerne zelf schijnt weinig geleden te hebben.

1 Maart j.l. is de 40% salariskorting voor religieuzen-onderwijzers ingegaan. Voor ons huis en de Congregatie 'n zware slag. Waren de financiële zorgen voor de congregatie toch al groot en moesten er diep ingrijpende bezuinigingen ingevoerd worden, deze extra korting stelt ons voor de moeilijkste problemen. Alleen een groot

vertrouwen op Gods vaderlijke Voorzienigheid schenkt hier berusting.

Er zijn dezer dagen in diverse bladen verschillende blijkbaar goed-bedoelde artikelen verschenen over de salarissen der kloosterling-onderwijzers. Buitenstaanders hebben over 't algemeen weinig of geen kijk op kloosterfinanciën of klooster-huishouding. De religieuzen-onderwijzers waren voor deze extra korting reeds zeer voordelig voor de Staat: 3% ongehuwden-aftrek; men kwam niet hoger dan 90% van het maximum; 5½% korting voor weduwen- en wezenpensioen; geen huwelijks- of kindertoelage; geen duurte-bijslag; hoge belastingen. Buitenstaanders denken over 't algemeen niet aan de vele fraters niet-onderwijzers, aan de liefdewerken, aan de hoge lasten enz. En wat zal er verder nog gebeuren?

Vele religieuzen-hoofden van scholen zullen binnenkort hun ambt als hoofd moeten neerleggen. Of onze school a/d Utr. Straat Alhier onder de bepalingen valt, is nog niet uitgemaakt.

11 Mei 1941

Gisteren was 't een jaar geleden dat ons land door de oorlogsstorm werd meegesleept. Nog is er geen uitzicht op vrede. De economische toestand wordt steeds slechter. Alles is nu zowat op de bon; een paar weken geleden is dat het geval geweest met melk en aard-appelen. Gelukkig hebben we aardappelen in voorraad en hadden we een koe. Maar tot overmaat van ramp lag dat arme beest eergisteren dood in de wei. We zullen 'n andere zien te kopen. We hadden juist de verzekering opgezegd om financiële bezuiniging. Maar omdat de termijn nog niet verlopen was, krijgen we, zegt men, nog 'n f 150 van de verzekering. Zo'n beest is echter in deze dure tijd wel ong. f 400 waard. Omdat we niet weten, wat ons boven het hoofd hangt inzake de distributie, hebben we enige stukjes grond er bij gehuurd.

□

*Zeist, maart 2015
Leo Ruitenbergh*

DAGBOEK OVER DE HONGERWINTER DOOR FRATER TARCISIUS

Inleiding

Bij het "snuffelen" in ons archief kwamen we een dagboek tegen uit het jaar 1945. Het lijkt goed om daar eens een deel van te publiceren, daar twee maanden een lange tijd is als er onvoldoende licht, warmte, eten enz. is, nog afgezien van de angst en spanning door bombardementen en razzia's.

En wat denkt u over de vervoersmogelijkheden en van het feit dat kinderen "op transport gingen" om bij wildvreemde mensen in een ander deel van het land ondergebracht te worden en dat niet met een touringcar, maar lopend van Amersfoort naar b.v. Salland of Twente....!!! We hebben delen uit deze twee maanden gekozen, zodat het leven en het werk c.q. de activiteiten van onze medebroeders van toen bekend blijven. Leven en werk, waar we diep respect voor kunnen hebben. Op de dag af gaat het over iets van precies 70 jaar geleden.....

BELEVENISSEN IN HET OORLOGSJAAR 1945 SINT JORISHUIS AMERSFOORT

1 Januari

In de afgelopen nacht om ong. 12 uur doffe knallen. Kleurige lichtkogels gaan de lucht in. We dachten eerst aan vliegtuigen en bommen maar 't schijnen Nieuwjaars uitingen van de Duitsers te zijn. 'n Stukje folklore dus.

5 Januari

Jan Roerbach, 'n 15-jarige jongen uit de Camera Obscurastraat uit Den Haag, vraagt voedsel en onderdak. Hij heeft 'n aanbeveling van 'n kapelaan uit de St. Jeroenparochie. Hij heeft Den Haag verlaten wegens de hongersnood en is op doorreis per fiets naar het Oosten des lands. Wij geven hem eten en hij krijgt 'n aanbevelings-brief van fr. Antoninus voor Zenderen. Juffrouw Kaspers herbergt hem.

8 Januari

'n Paar "Haagse dames" vragen onderdak. In de donkere spreekkamer kan ik niet onderscheiden, wat voor volk het is. Ze zijn koud en hebben natte voeten. Ik ga er mee naar v. Leur (*de burens, red.*). Daar staan ze nog al gereserveerd tegenover de logé's. Tranen! De fam. van Leur zal er dan maar herbergen. Ik zorg voor dekens en soep. Volgens v. L. was 't ordinair volk, dat ze om politieke en hygiënische redenen voortaan liever 's nachts niet in huis hadden!

9 Januari

De tijd van aangifte is voorbij. Wie geen "ausweis" heeft en 16-40 jaar is, loopt gevaar. H. Hilhorst uit Nijkerk op weg naar 't Noviciaat te Bunnik, door de landwacht opgepikt en naar de Cavaleriekazerne gebracht. Ik ga met fr. Albericus als tolk naar de Kazerne. We treffen hem daar, maar noch zijn verklaring van de Alg. Overste, dat hij lid onzer Congregatie is, noch onze uiteenzetting helpen. Via Elisabethgasthuis en Aartsbisdom brengen wij fr. Superior op de hoogte. Wij brengen H. Hilhorst dekens enz.

Fr. Aufridus Mossink met fr. Columbanus naar Bunnik via Soesterberg.

13 Januari

Dooiweer. Gelukkig. Al ong. 14 dagen ligt er sneeuw en vriest het. Ik zeg: gelukkig, want veel mensen hebben geen brandstof zelfs om eten te koken. We hebben wel verschillende mensen aan wat brandstof geholpen, maar er zijn er zovelen die zonder zitten. We zien met genoegen dat de dagen lengen. Want 's morgens in de kapel is het niet alleen koud, maar ook donker. Er brandt onder de H. Mis één kaars. Dan staat er een olielamp op het altaar en brandt er 'n oliepitje bij de Kribbe. De Godslamp brandt al maanden niet meer.

Fr. Majella trekt er geregeld op uit om wat eten bij de boeren te krijgen voor ons. We denken er ernstig over om met 'n handkar in Zwolle aardappelen te halen. Het voedselprobleem wordt steeds moeilijker: 800 gram brood per week, 1 of 2 kilo aardappelen, geen boter meer op brood. Onze melkboer heeft o.a. de hele maand December tot nu geen melk geleverd.

19 Januari

Conciërge van Kalleveen komt me vertellen dat er in de afgelopen nacht 2 boompjes op de grote speelplaats zijn omgekapt. Nu de andere boompjes wel zullen volgen heb ik voor mij er geen bezwaar tegen, dat hij de rest voor zijn rekening neemt. Stuur hem naar Pastoor Rijers (voorzitter Bestuur).

20 Januari

4 bommen: zware knallen. 't Lijkt heel dichtbij. Op de Koppel of Soesterkwartier. Men zegt dat ze weer op de Liendertse spoorbrug bedoeld zijn. Daar hebben ze misschien wel 20 keer op gemikt zonder resultaat, voor zover wij dit kunnen beoordelen.

De bommen op de grote speelplaats alle geveld (6) behalve de plantaan. Een droevig gezicht. De speelplaats was 's zomers zo mooi geworden.

26 Januari

Fr. Fredericus weer terug. Fr. Albericus had inmiddels klaar weten te spelen, dat onze aardappelen en rogge over de IJsel kwamen. Allerlei geruchten gaan dat de IJsel "gesloten wordt". Onze voorraad staat in Hattemerbroek. Hoe krijgen we 't hier?

't Heeft vannacht hard gevoren: -13. Fr. Albericus en Columbanus kunnen niet weg uti Zwolle vanwege de sneeuw en gebrek aan vervoer. Fr. Fredericus heeft veel ellende langs de weg gezien. Duizenden mensen trekken naar de IJselkant en terug: huilende mensen bij hun gebroken karretje of kapotte fiets. Velen bezwijken. In Harderwijk liggen 450 zieke "trekkers".

Wat we nog op de bon krijgen:

21-27 Januari: 10 rantsoenen brood: 1000 gram

125 gram gort

125 gram peulvruchten.

21 Ja. – 3 Febr.: 100 gram kaas

21-17 Febr.: 2 rantsoenen toiletzeep of waspoeder.

Al weken geen aardappelen en al maanden geen melk, boter enz.

29 Januari

Ik heb twee fraters gestuurd om Juffrouw Hartings wat te helpen o.a. hout hakken. Door allerlei omstandigheden zit zij thuis ziek en zonder eten. Vader en zoon zijn ondergedoken en weten nog niet hoe het thuis gesteld is. Tijdens afwezigheid der familie had men daar fietsen, levensmiddelen en brandstof gestolen.

5 Februari

Eerste zending rogge en aardappelen uit Zwolle (Hattermerbroek) hier gearriveerd. Ze komt uit Zenderen, heeft enige weken in Zwolle gestaan, is een paar weken geleden de IJsel gepasseerd en stond nu al een paar weken in Hattermerbroek. Een grote teleurstelling was dat de aardappels grotendeels bevroren waren.

7 Februari

Fr. Julianus en Fr. Gratianus begeleiden 'n kindertransport van Amersfoort naar Zwolle. Te voet. Auto's te gevaarlijk. Kinderen die wegens de hongersnood voor onbepaalde tijd achter de IJsel zullen verblijven. In de loop van de dag regenachtig weer.

10 Februari

Fr. Albericus weer thuis. Is komen lopen van Zwolle in twee dagen.

13 Februari

Vastenavond. Fr. Julianus en Fr. Gratianus terug: hebben de kinderen veilig achter de IJsel gebracht in Heino, Haarle enz.

15 Februari

Fr. Albericus en Fr. Willibald begeleiden 'n nieuw transport kinderen. Nemen onze handkar – die inmiddels klaar gekomen is – mee: misschien kunnen ze meteen wat eten voor ons meebrengen.

26 Februari

12 Fraters van Utrecht als logé's. Ze zijn te voet op weg naar Borculo: in verband met de voedselpositie in het St. Gregoriushuis. We moeten er enige bij de burens onderbrengen.

□

Zeist, 26 februari 2015

Leo Ruitenberg

Aardappelen				VLEESCH		
46	47	48		48 ^a	47 ^a	46 ^a
ALGEMEEN	ALGEMEEN	ALGEMEEN	ALGEMEEN	VOEDINGSMIDDELEN VOOR HOUDERS VAN 30 ^{ste} NIVEAU GA 401		
261	265	271	276	11e EN 12e PERIODE 1944 (1 OCTOBER - 31 NOVEMBER)		
ALGEMEEN	ALGEMEEN	ALGEMEEN	ALGEMEEN	RESERVE	RESERVE	RESERVE
262	267	272	277	A95	A95	A97
ALGEMEEN	ALGEMEEN	ALGEMEEN	ALGEMEEN	RESERVE	RESERVE	RESERVE
263	268	273	278	A96	A94	A92
ALGEMEEN	ALGEMEEN	ALGEMEEN	ALGEMEEN	RESERVE	RESERVE	RESERVE
264	269	274	279	A98	A88	A86
ALGEMEEN	ALGEMEEN	ALGEMEEN	ALGEMEEN	RESERVE	RESERVE	RESERVE
265	280	275	280	A81	A81	A82
BOTER				BROOD		
45 ^a	46 ^a	47 ^a		48 ^a	47 ^a	46 ^a
RESERVE	RESERVE	RESERVE	RESERVE	RESERVE	RESERVE	RESERVE
A101	A102	A103	A104	48 ^b	47 ^b	46 ^b
TAPTEKEL				TAPTEKEL		
				47	48	

de pen doorgeven

Ik heb de pen gekregen van Susanne Priems, mijn collega in de nachtdienst. Mijn naam is Eric Kraan, ik ben 48 jaar en woon in De Meern met mijn vrouw Kathleen, dochter Jaimy en 2 poezen: Josie en Myra. Vanaf mei 2014 werk ik als verzorgende in het fraterhuis Sint Jozef.

Toen ik nadacht over wat ik zou kunnen vertellen over mezelf en mijn drijfveren, bedacht ik dat het misschien wel leuk zou zijn om iets te vertellen over mijn relatief late roeping voor de zorg.

De afgelopen 25 jaar heb ik voornamelijk gewerkt in commerciële en technische beroepen in het bedrijfsleven. Het is pas enkele jaren geleden dat het 'kriebelde' om een carrièreswitch te maken richting een beroep waar ik meer voor mensen kon betekenen.

Als nachtwacht loop ik een aantal maal per nacht door de gangen van Sint Jozef. Talloze malen passeer ik dezelfde schilderijen en decoraties die rijkelijk op de muren aanwezig zijn. Een reproductie van Rembrandts schilderij van de verloren zoon, kun je op meerdere plaatsen tegenkomen in St. Jozef. Als mijn oog er in het voorbijgaan

op valt, moet ik vaak glimlachen. Deze beeltenis is het symbool van een markeringspunt in mijn leven en hangt daarom ook bij mij thuis aan de muur. Het is zelfs goed denkbaar dat ik zonder dit schilderij, en de reflecties erop door de priester/mysticus Henri Nouwen, nooit in de zorg werkzaam was geweest.

Henri Nouwen was een Nederlands priester, theoloog/psycholoog met een indrukwekkende carrière aan Yale en Harvard. Toen hij aan de top stond van zijn carrière, zei hij zijn baan bij Harvard op en ging als onhandige en ongeduldige professor werken in een kleinschalige gemeenschap voor verstandelijk en lichamelijk beperkten.

Ik was rond de 40 toen ik van een vriend een boek kreeg van Nouwen met zijn persoonlijke reflectie op het schilderij van de verloren zoon van Rembrandt. Dit boek greep me bij de strot, zoals het dat wereldwijd bij veel mensen heeft gedaan. Ik ben speciaal naar St. Petersburg gereisd om het schilderij in het echt te bewonderen. Als je gelezen hebt over, en geflecteerd hebt op het schilderij en de onderliggende parabel, dan is het een wonderlijke ervaring om in de Hermitage voor het originele schilderij te staan. Het schilderij spreekt je op zielsniveau aan en nodigt je uit om te onderzoeken hoe je in het leven staat. Ben je een verloren zoon die geslagen door het leven thuiskomt? Ben je de oudere broer die met het vingertje omhoog oordeelt over zijn jongere broer? Ben je de half-blinde vader die zijn zoon zonder verwijten welkom heet of ben je misschien wel iets van allemaal?

Na dit boek verslond ik alle boeken van Nouwen en werd gegrepen door zijn gedachtengoed. Zijn diepgaande reflecties over Adam, de meervoudig gehandicapte jongen waar Henri in de kleinschalige gemeenschap voor zorgde, zijn voor mij een stimulans geweest

om zelf vrijwilligerswerk te gaan doen bij een zorginstelling voor mensen met een verstandelijke beperking. Ik merkte dat ik aan het vrijwilligerswerk in de zorg veel meer bevrediging overhield dan aan het werken bij mijn toenmalige werkgever de Rabobank. Na een aantal jaren vrijwilligerswerk heb ik de stoute schoenen aangetrokken en ben ik op 44-jarige leeftijd een

zorgopleiding gaan volgen. Enkele jaren daarna heb de overstap gemaakt naar de zorg. Hoewel diverse collega's bij de Rabobank me een midlife-crisis aanwreven, wist ik dat ik mijn hart aan het volgen was.

Ik startte bij een tweetal verpleeghuizen in Utrecht waar ik de zorg kreeg over een groep dementerende ouderen. Hoewel ik het werken met dementerende ouderen erg waardevol vond, viel het niveau van zorg me tegen. Er was in deze huizen steevast te weinig personeel om de kwetsbare ouderen de zorg te kunnen geven die ik vond dat ze nodig hadden. In mei 2014 ben ik begonnen bij het fraterhuis. Het viel me op dat het niveau van zorg hier veel hoger ligt dan in de huizen waar ik daarvoor had gewerkt. Er wordt meer uitgegaan van de behoefte van de bewoners, dan van de (on)mogelijkheden van de zorgorganisatie. Daarom voelt het werken in Sint Jozef zo goed.

Dit schilderij van de verloren zoon markeert voor mij het visuele startpunt van een carrièrewending. Tijdens mijn nachtelijke rondgang door de gangen van het Sint Jozef word ik daar zo nu en dan subtiel aan herinnert.

□

Eric Kraan, maart 2015

Ik geef de pen door aan mijn collega Martine Geerlings.

MIJN EERSTE KAPITTELERVARINGEN

door Marianne Vermeer,
secretaris van het Provinciaal Bestuur Nederland

Toen ik in februari 2013 in dienst kwam bij het Provinciaal Bestuur Nederland werd mij al verteld dat er in 2015 een 'tussenkapittel' gehouden zou worden. Een wat? Een kapittel, maar geen regulier kapittel, maar een kapittel tussen twee reguliere kapittels in met – in dit geval – slechts twee onderwerpen op de agenda. Huh? Maar wat is een kapittel? Oh, dat is een vergadering waarin kapitularen (afgevaardigden) uit Indonesië en Nederland met de leden van het Algemeen Bestuur besluiten nemen voor de gehele congregatie. Dát woord kende ik gelukkig al! In de loop van de tijd is het me ook allemaal wel duidelijk geworden.

Tijdens het Algemeen Kapittel in 2012 was door de kapitularen gevraagd om dit tussenkapittel in 2015 te houden. De bedoeling is dat er dan de komende drie jaar alvast geanticipeerd kan worden op definitieve besluitvorming van het Algemeen Kapittel in 2018. Vol spanning wachtten we in het bestuurshuis de brief af van de Algemeen Overste waarin hij het Buitengewoon Algemeen Zakenkapittel 2015 (BAZK) aankondigde. Die arriveerde in september met de mededeling dat het BAZK plaats zal vinden van 14 – 16 en van 23 – 25 september 2015 in het Provinciaal Bestuur in Malang, Indonesië. De twee te bespreken onderwerpen zijn de structuur van de congregatie en de toelating van kandidaten in Kenia.

En zo kwam het moment in oktober 2014 waarop ik door het Provinciaal Bestuur benoemd werd tot kapittelsecretaris van het Buitengewoon Provinciaal Zakenkapittel Nederland 2015, afgekort tot BPZN 2015. Ik was heel erg blij met mijn 'assistent' kapittel-

secretaris fr. Leo Ruitenbergh. Hij is ontzettend goed thuis in alle procedures en regeltjes die te maken hebben met kapittels. Bovendien kent hij de constituties bijna uit zijn hoofd!

Verkiezingen

Maar voor er überhaupt een (buitengewoon) provinciaal kapittel gehouden kan worden, moeten de kapitularen gekozen worden. Dat gebeurt schriftelijk. Op basis van het aantal fraters dienden er acht kapitularen gekozen te worden. Alle fraters mogen kiezen en iedere frater, behalve de vier ex-officioleden (de zittende provinciaal overste, plaatsvervangend provinciaal overste, lid van het provinciaal bestuur en de provinciaal econoom), kan gekozen worden als kapitularis.

Er werd een officieel stembureau benoemd door het Provinciaal Bestuur, bestaande uit de fraters Kees Perdon en Johan Brummelhuis. Hier was ik de assistent.

Eerst was er een proefronde, en daarna werden in drie rondes acht kapitularen (de fraters Isidorus Nieland, Kees Perdon, Leo Ruitenbergh, Henk Huirne, Daan Boonman, Hans Wennekes, Paul Steverink en Johan Brummelhuis) en twee plaatsvervangers (de fraters Frits Stevens en Ben Doodkorte) gekozen.

Oriënterende bijeenkomsten

Om alle fraters in de gelegenheid te stellen om mee te praten over de twee onderwerpen, besloot het Provinciaal Bestuur om voorafgaand aan het kapittel oriënterende bijeenkomsten te houden zodat iedereen zijn zegje kon doen. Maar vooral ook om de kapitularen te laten horen hoe iedereen er over dacht. De eerste bijeenkomst vond eind januari plaats en ging over de structuur van de congregatie. De door het Algemeen Bestuur opgestelde notitie werd deskundig toegelicht door en uitvoerig besproken met Ben Wanders, die eerder al door de Werkgroep Bestuurbaarheid bij dit onderwerp was betrokken.

De tweede bijeenkomst is eind februari gehouden en had de toelating van Keniaanse kandidaten als thema. Actuele informatie

over het reilen en zeilen van de huidige missie in Kenia werd gegeven door fr. Hans Wennekes, die als gekozen kapitularis naar Nederland was gekomen voor de kapitteldagen.

Het waren interessante bijeenkomsten en de verslagen dienden de kapitularen tot steun bij hun gedachtevorming ter voorbereiding op de kapitteldagen.

Wanneer kun je wél?

De oriënterende bijeenkomsten waren op zeer plezierige wijze geleid door gespreksleider pater Wim Flapper sdb. Wij vroegen hem om ook tijdens onze kapitteldagen die rol op zich te willen nemen. Maar helaas was hij verhinderd op de door ons voorgestelde data. Hij was aangenaam verrast door onze vraag wanneer hij wél zou kunnen. Zo kwamen we uit op 26 en 27 maart 2015.

Engelse drop en krijtjes

De voorbereidingen waren in volle gang. Ik vond het erg spannend want het was de allereerste keer dat ik een kapittel moest voorbereiden. Maar samen met fr. Leo verliep alles goed. Kapittelmappen samenstellen, notulisten regelen, de Oude Refter reserveren, overleg over tijden voor koffie/thee, aperitief en maaltijden. En niet te vergeten een liturgiecommissie vragen om vieringen te maken voor beide dagen. Vlak voor de kapitteldagen was ik nog druk in de weer met het maken van naambordjes, het kopen van plantjes en de snoeppotten vullen met Engelse drop, winegums en krijtjes. Voor uw informatie: de krijtjes waren verreweg favoriet. Zou dit nog te maken met het feit dat we van oorsprong een onderwijscongregatie zijn?

De kapitteldagen

Zo werd het eind maart en hielden we onze twee kapitteldagen. Er werd door de kapitularen en de toehoorders constructief gesproken over de notities van het Algemeen Bestuur en er werden aanbevelingen gedaan. Die aanbevelingen zijn

door de voorbereidingscommissie in een rapportage gegoten die – na instemming van alle fraters – naar het Algemeen Bestuur gestuurd is.

Aan het einde van de tweede dag werden er vier kapitularen gekozen, te weten de fraters Erik Lundgren, Leo Ruitenbergh, Hans Wennekes en Johan Brummelhuis die als afgevaardigden van de Provincie Nederland samen met provinciaal overste frater Wilfried aan het Buitengewoon Algemeen Zakenkapittel in Indonesië zullen deelnemen.

Het vervolg

Inmiddels is afgesproken dat we eind augustus nog twee bijeenkomsten beleggen met de kapitularen om de agenda en stukken

van het BAZK te bespreken. Hiervoor worden alle medebroeders uitgenodigd om mee te denken en mee te praten, maar we hopen dat de leden van het afgelopen BPZN zeker aanwezig zullen zijn om de delegatie van het BAZK te inspireren.

De tickets zijn geboekt en op vrijdag 11 september vliegen onze afgevaardigden naar Indonesië. Wij wensen deze fraters alvast veel wijsheid toe.

Terugblik

Ik heb het al eerder gezegd: het was mijn allereerste kapittel. En het is allemaal heel goed verlopen. Voor een groot deel dankzij de ondersteuning door frater Leo. Dank daarvoor nog een keertje, Leo! Terugkijkend vind ik het een hele mooie ervaring. Er werd respectvol met elkaar omgegaan en naar elkaar geluisterd. De sfeer was goed. De vieringen waren inspirerend. En, ook heel belangrijk: het eten was lekker. Ik maak dan ook graag van deze gelegenheid gebruik om ieder-een die een steentje heeft bijgedragen aan deze kapitteldagen te bedanken. □

EEN MISSIONAIR BESTAAN IN HET VERRE OCEANIË

Sedert een paar maanden verblijft broeder Joris van der Zant (Marist) voor zijn revalidatie bij de fraters van Utrecht, in het fraterhuis St.-Jozef in De Bilt. Hij is een heel eind van huis, want meer dan een halve eeuw is hij missionaris in Oceanië; eerst op Samoa en daarna op de Salomons Eilanden. Op verzoek van de redactie vertelt Jos (later genaamd broeder Joris, brother George) in dit artikel zijn levensverhaal.

Mijn verblijf bij de fraters van Utrecht betekent voor mij een hernieuwde kennismaking met deze congregatie. Van 1954-1956 volgde ik namelijk de vakschool van de fraters in Borculo. Daarna werd ik Marist en ging ik naar Oceanië. Ik kom uit een groot warm gezin, en ben geboren in het mooie stadje Grol (Groenlo).

Ik volgde de lagere school als een middelmatige leerling. Mijn schoolrapport zag er middelmatig uit, met taal was het vaak mis. Maar voor godsdienst had ik verreweg de hoogste score $8\frac{1}{2}$ - 9. Dit dankzij mijn broer die op het seminarie zat. Gaf de kapelaan, zonder een woord te lezen, mij een 9 voor mijn proefwerk godsdienst.

Gedurende vakanties en weekends heb ik veel geleerd bij wat oudere buurmensen, die probeerden een kleine boerderij te runnen. Zo kreeg ik belangstelling voor veeteelt, moestuin en andere gewassen. Aan het eind van de dag ging ik naar huis met een paar liter verse melk voor onze familie als beloning.

Ik was een misdienaar in ons ziekenhuis, waar elke dag een van de paters van de H.B.S. 's morgens om 06.15 uur de mis opdroeg. We moesten dan eerst 15 minuten lopen voordat we bij het ziekenhuis waren. Na de mis stond er altijd een stapel boterhammen te

wachten in de keuken, waarna ik weer naar huis kon. Een van die paters Maristen startte met mij toen een missieclubje, dat uitgroeide tot een man of 15. Om zoveel mogelijk geld bijeen te sparen voor de missie, hadden we jaarlijks een loterij. St. Nicolaasfeest, speelden poppenkast, haalden wekelijks oud papier op en verschillende andere spullen. Via dat missieclubje kwam ik vanzelf met missionarissen in contact die bij de Maristen op bezoek kwamen. Verschillende van die Maristen konden mooie en boeiende verhalen vertellen over de eilanden in de Stille Zuidzee. Door hen is mijn liefde voor de missie en speciaal Oceanië ontstaan. Ik wilde zo vlug mogelijk naar die eilanden en van die missionarissen hoorde je ook dat je helemaal geen lange studie hoefde te doen als een priester, want goede vakmensen konden daar ook veel goeds doen.

Na de lagere school ben ik naar de ULO gestuurd door mijn vader op advies van de hoofdmeester, dat kon ik volgens hem makkelijk aan. Maar ik had totaal geen interesse om die ULO af te maken. Ik wilde een vak leren om naar de missie te gaan. Zo kwam ik terecht in Borculo. Elke dag op de fiets vanuit Groenlo via Beltrum naar Borculo, om het timmermansvak onder de knie te krijgen. Ik wist toen heel goed welke boeren de beste fruitbomen hadden onderweg, en wie de gevaarlijkste hond. Aan de fraters Regis, Eusebius en Wibertus heb ik nog altijd fijne herinneringen; zoals zij mij het vak in de praktijk leerden! De bouw met hun leerlingen van een nieuwe stadhuis en de verbouwing van enkele slaapkamers op de boerderij, heeft me altijd als een voorbeeld voor ogen gestaan in mijn latere werk met jonge mensen.

Vanuit Borculo ben ik ingetreden bij de paters Maristen in Glanerbrug voor mijn verdere training, die hoofdzakelijk bestond uit alle soorten werkzaamheden, meestal op de boerderij, maar ook als kok, bakker, man van alle ambachten, maar vooral als bedelbroeder. Het organiseren van de verkoop van MIVA-loten en kalenders, maar vooral het ophalen van missiebusjes werd een van mijn taken. De jaarlijkse aardappelcollecte bij de boeren in sommige

dorpen vond ik geweldig. Ik werd zondags tevoren aangekondigd op de preekstoel, zodat men wist dat ik in aantocht was met paard en wagen. Mijn overste was verrast als ik soms thuis kwam met o.a. een paar flinke kazen van een melkfabriek en kippen en eieren van enkele kippenboerderijen. Mensen vonden het geweldig leuk als je 's middags aanschoof om mee te eten, en soms hadden ze er al rekening meegehouden dat de vreetbroeder in de buurt was. Van die contacten heb ik later als missionaris heel veel steun gehad. Ik had in hen een geweldig thuisfront. Een thuisfront dat ook gevormd werd door mijn grote familie.

Wij moesten als wij naar de missie wilden, dit aanvragen bij onze generale overste in Rome; alleen hij kon je aannemen om naar een andere Provincie te gaan. Driemaal ben ik geweigerd om te gaan, niet oud genoeg was telkens het antwoord, totdat ik in 1965 het fiat kreeg om naar de missie in Oceanië te gaan. Onze congregatie was alleen door Rome goedgekeurd onder de voorwaarde dat we de eilanden van Oceanië aanvaardden als onze missiegebied. Een hele opgave en dat is de reden waarom ik de opdracht kreeg om als Marist te gaan werken op Samoa en de Salomons Eilanden.

Van de provinciale overste van Oceanië kreeg ik de opdracht om de bisschop van Samoa te helpen met de ontwikkeling van het bisdomland. Tien jaar heb ik daar mogen werken om van de grond af aan een mooi veeteeltbedrijf op te zetten. We hebben jonge runderen gekocht en verscheept vanuit Nieuw Zeeland. Mede door toedoen van mijn enthousiaste thuisfront, dat vanuit de Achterhoek een tractor met wagen en diverse hulpmiddelen, zoals puntdraad, kruiwagens en alle soorten gereedschappen verstuurd richting Samoa. Na 10 jaar hadden we een mooi bedrijf met een melkfabriek en vleesvee. Elke dag konden we verse melk aan de man brengen in de hoofdplaats Apia, en zo nu en dan ook vlees. Juist die melk was van groot belang als aanvulling op een tekort aan (moeder)melk voor de baby's en jonge kinderen.

In 1975 werd ik door mijn overste gevraagd om naar de Salomons te gaan, een heel ander gebied dan Samoa, en met een heel andere opdracht. De Salomons waren toen nog niet onafhankelijk. Maar het verlangen naar onafhankelijkheid was groot. In 1978 verkreeg men die status. Ik heb me gedurende deze laatste 40 jaar in dienst kunnen stellen als praktische man voor de nood onder opgroeiende jongeren. Ouders stuurden de jongeren naar de stad of een grote plantage om werk, vaak zonder resultaat. En zo bleven ze meestal hangen in de stad als werkeloze zonder enig inkomen en met veel problemen.

In de omgeving van de hoofdstad Honiara ben ik toen begonnen met een soort landbouwschool (St. Martin Rural Training Centre) om te proberen jongeren na hun opleiding in hun eigen dorpen te houden, hun eigen grond te ontwikkelen, etc. Dit viel de eerste jaren niet mee. Er was in de beginperiode weinig medewerking en weinig belangstelling. Financiële hulp kwam van het thuisfront, van (ontwikkelings)fondsen uit Nederland en het buitenland. En het concept werkte. Na 15 jaar richtte ik daarom op een ander eiland, een eenzame plek in de bushbush, te weten Na'anna, een soortgelijke plattelandsschool op.

Toen de mensen resultaten zagen van deze praktische opleidingen raakten lokale mensen geïnteresseerd. Zodoende steunden ouders, provincies, kerken en de regering dit soort onderwijs. Ook begon de regering met een soort kweekschool voor dit onderwijs. Dat is nu uitgegroeid tot meer dan 46 kleinschalige trainingscentra, verspreid over diverse eilanden. Deze rural trainingscentra krijgen, als ze goed functioneren, subsidie van de regering en het erkende personeel wordt ook door de regering betaald.

Mijn taken op het laatste trainingscentrum Na'anna, heb ik 8 jaar geleden overgedragen aan de plaatselijke bevolking en het loopt volgens wens. Het eerste centrum (St.Martin) viert dit jaar zijn 40-jarig bestaan en Na'anna zijn 25-jarig bestaan.

In 2007 ben ik begonnen met onderwijsmogelijkheden voor een klein groepje dove jongeren (meisjes en jongens). Ik was toen 68 jaar. Dove mensen hebben op de Salomons Eilanden geen toekomst. Zij kregen geen scholing en voor de familie is het een schande zo'n kind te hebben, zodat deze kinderen thuis uit het zicht werden gehouden. Ik heb mij het lot van deze kinderen aangetrokken en richtte een klein centrum op, het San Isidro Care Centre, onder het motto: *Out of the great silence*. Dat ging natuurlijk niet zomaar. De communicatie was zeer moeilijk, maar men voelde dat ik belangstelling had voor ze en dat was al het halve werk. Het voorbeeld van speciaal onderwijs aan die eerste groep dove mensen, opende echt de ogen van bijna iedereen. Zodoende meldden zich meerdere dove kinderen aan. Ik kon ze onmogelijk terugsturen naar hun eiland want ze hadden niets. We zijn met een zeer eenvoudige huisvesting begonnen van materiaal uit de bossen.

Gehandicapte studenten laten het door hen zelf gemaakte gereedschap zien

Na deze eerste periode van ca. 7 jaar is de dovenopleiding nu uitgegroeid tot meer dan 50 studenten en daarvoor zijn we nu ook

het centrum verder aan het opbouwen. Denk bijv. aan stafhuizen, huizen voor studenten, eetzaal, keuken, etc. Nu gebouwd met beter materiaal, zoals steen. Kortom er is nog veel werk aan de winkel, maar het is zeer dankbaar werk ten bate van deze mensen die je nu gelukkig kunt maken.

De mensen zien inmiddels ook dat dit soort trainingscentra voor deze dove jongeren belangrijk zijn. Op de Salomons Eilanden leven heel veel dove mensen. De hoofdoorzaak is malaria, inclusief de malaria bij de moeders als ze in verwachting zijn. Voor de moeders zijn niet altijd goede voorzieningen tijdens hun zwangerschap.

Eind vorig jaar ben ik voor een korte vakantie en voor een medische check-up naar Nederland gekomen. Helaas ben ik na een paar weken in het ziekenhuis terecht gekomen voor een hartoperatie die op zich goed is verlopen. Maar ik had niet op zo'n operatie gerekend en niet op een daarop volgende complicatie. Nu ben ik herstellende bij de fraters van Utrecht in De Bilt. Ik hoop spoedig met een hersteld hart naar de Salomons Eilanden terug te gaan om dit laatste project tot een goed einde te brengen.

Mijn dank gaat naast de medische hulp en voorzieningen, vooral uit naar de fraters van Utrecht waar ik de laatste maanden heb mogen doorbrengen om aan mijn herstel te werken. Ik heb veel mogen leren bij deze fraters. Destijds in Borculo en nu weer bij de fraters in De Bilt. Ik leerde het mooie gemeenschapsleven (gemeenschapsleven) hier in De Bilt kennen. Daar ben ik dankbaar voor.

En bij deze nodig ik iedereen uit om eens langs te komen op de Salomons.

□

Joris van der Zant (Marist)

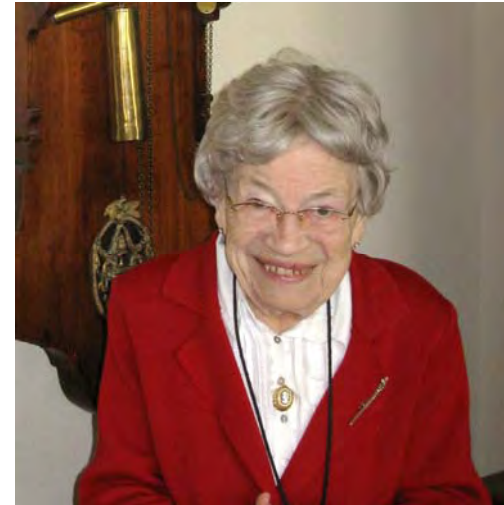
*Mevrouw Christien Versteegh-Koch
vertelt over haar belevenissen als verzetsstrijder*

“DE SPANNING IN DE OORLOGSJAREN VERGEET JE NOOIT”

Het is mei 2015. Op veel manieren is ook dit jaar op 4 en 5 mei Tweede Wereldoorlog herdacht. Meer nog dan in andere jaren kwamen op de herdenkingsdagen de verschrikkingen van oorlog en de Duitse bezetting in herinnering; beelden en verhalen over wanhoop, armoede en honger.

Maar er was op radio, televisie en in kranten zeker ook aandacht voor het feit dat we dit jaar **70 jaar BEVRIJDING** vieren! Wij (in Nederland!) leven 70 jaar in VREDE. Die vrede kwam in mei 1945 uiteindelijk dankzij militair ingrijpen op internationaal gebied, maar nooit zullen we vergeten dat die VREDE mede mogelijk is geworden door ongelooflijk moedige mensen op lokaal gebied. In elke dorp of stad waren er ‘mensen van het verzet’ die niet wilden buigen voor de bezetter. Het zijn deze verzetsstrijders die vaak met gevaar voor eigen leven acties ondernamen om de mannen te waarschuwen voor komende razzia’s, mensen te helpen met onderduiken, of met valse papieren de regels van de Duitsers te ondermijnen.

Door het verstrijken van de jaren wordt het steeds moeilijker om mensen te vinden die nog kunnen vertellen over hun aandeel in het verzet in oorlogstijd. Maar soms ligt die ontmoeting dichtbij, zoals uit dit artikel blijkt. Eén van die moedige verzetsstrijders is namelijk bewoonster van Fraterhuis St.-Jozef. Het is mevrouw Christien Versteegh-Koch.

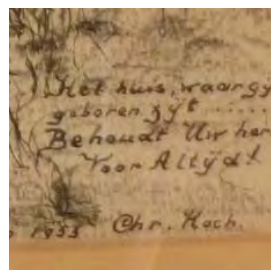

Op 5 april 2015 vierde mevrouw Versteegh haar 94^e verjaardag en ondanks haar leeftijd vindt ze het een goed idee om te vertellen over haar belevenissen in oorlogstijd. In dit artikel over oorlog en vrede laten we haar dus graag aan het woord, en daarbij zorgt haar man Ries af en toe voor enige aanvulling.

“Thuis in het Fraterhuis”

Sinds twee jaren woont het echtpaar Ries en Christien Versteegh-Koch in Fraterhuis St.-Jozef. Aangemoedigd door hun kinderen gingen ze na bijna 65 jaar zelfstandig wonen op zoek naar een huis of tehuis waar mogelijkheden waren voor hulp en verzorging als dat nodig was. Ze waren beiden rond de 90 jaar en ze beseften dat een woonplek met verzorging voor hun eigen leven en welzijn prettig zou zijn, maar ze wisten ook dat het hun kinderen rust zou geven als ze deze beslissing zouden nemen. En zo kwam het dat het echtpaar Versteegh aanklopte bij het Fraterhuis in De Bilt. Christien vertelt: “Voor ons was de stap om te verhuizen naar het fraterhuis de allerbeste stap die we konden nemen. We zijn beiden zeer goed bevriend met de fraters en toen we toestemming kregen om hier te gaan wonen hebben we die mogelijkheid met beide handen aangenomen. Op 15 april 2013 - op de 88^e verjaardag van Ries - zijn we hier komen wonen. Natuurlijk was het even wennen, maar we zijn hier erg gelukkig, we hebben heel goed contact met de fraters en de verzorgsters zijn deskundig en allerliefst. Ja, ik kan echt zeggen dat we ons hier thuis voelen.”

Traditioneel katholiek gezin

Voordat Christien gaat vertellen over haar activiteiten in de oorlog willen we graag weten waar ze is geboren en opgegroeid. Als antwoord op die vraag loopt ze naar een kastje waarop foto's staan van haar vader en haar moeder. Bij het pakken van de foto's heeft ze even een zakdoek nodig en geëmotioneerd zegt ze: dit zijn mijn vader en moeder. Ik kom uit een groot gezin. Wij hadden buitengewoon goede ouders; dat waren fantastische mensen. Mijn vader was bakker en vanuit de bakkerij heeft hij veel hulp kunnen geven aan de mensen in de moeilijke dertiger jaren. We woonden in IJsselstein en daar ben ik geboren op 5 april 1921. In ons gezin was ik het zesde kind in de rij van acht. Het was een traditioneel katholiek gezin met veel respect voor kerk en geloof. Ook herinner ik me goed dat er altijd een fijne sfeer was met al die broers en zussen. Helaas is mijn vader op te jonge leeftijd in 1939 overleden."

De oorlog is uitgebroken

Christien groeide op in IJsselstein, ging er naar de Lagere School van de nonnen en na enkele jaren vervolgonderwijs verliet ze het ouderlijk huis om naar kostschool te gaan. Christien: "Ik ben toen naar een internaat van de zusters in Veghel gegaan om daar de opleiding tot onderwijzeres te volgen. Op het internaat hoorde

je niet zo veel van de buitenwereld maar toen op een dag riep iedereen 'de oorlog is uitgebroken'. Er was rep en roer op school. Het was oorlog! Kort daarna werd duidelijk dat er sprake was dat het internaat door de Duitsers gevorderd zou worden. Een angstige tijd. Alle leerlingen die naar huis konden, mochten gaan. Maar ik woonde in IJsselstein en het was toen al niet meer mogelijk om vanuit Brabant veilig de rivieren over te steken, dus ik mocht niet naar huis. Ik vond het verschrikkelijk. Ik wilde naar mijn moeder en ik was heel erg verdrietig."

De tijd van armoede en honger kwam

"Hoe het verder is gegaan met de vordering van het internaat door de Duitsers weet ik niet precies, maar ik ben in ieder geval wel op kostschool gebleven en ik heb er mijn diploma onderwijzeres gehaald. Daarna ben ik weer naar huis gegaan. Door het uitbreken van de oorlog was het niet zo gemakkelijk om een baan te vinden als onderwijzeres. Ik heb toen wel korte tijd voor de klas gestaan in de omgeving van IJsselstein, o.a. op een lagere school in Jutphaas."

"In de winter van 1942/'43 merkte je langzaam maar zeker dat de oorlogstijd spanning en narigheid bracht, en ook kregen we te maken met armoede en honger. Het eten werd gedistribueerd. Voedsel was maar mondjesmaat en lang niet voldoende voor iedereen. Mijn broers gingen in die jaren al op weg naar boeren in de omgeving om daar iets te vinden wat eetbaar was. Ik had toen geen werk en ik ging vaak met hen mee. We vroegen bij de boeren aardappelen, groenten, tarwe en alles wat ze konden missen. Zo zorgden we voor ons eigen grote gezin en als het kon gaven wij daarvan aan mensen die geen eten hadden."

Op het Arbeidsbureau

"Omdat ik graag wilde werken, bleef ik zoeken naar een baantje. En ja hoor, op een gegeven moment kon ik gaan werken op het Arbeidsbureau in IJsselstein. Ja, dat was niet zo maar iets, want het Arbeidsbureau was van de Duitsers. De bezetter was daar de

baas. Ik werd ingewerkt door de chef die mij vertelde wat ik zoal moest doen. Dat was eigenlijk helemaal niet zo prettig want hij legde mij alle geheime dingen uit. Ik wist bijvoorbeeld dat de Duitsers brieven schreven aan mannen in ons dorp met het bevel dat ze zich moesten melden om te werk gesteld te worden in Duitse kampen. Ik zag dus hun namen en adressen en het was mijn taak om te zorgen dat de brieven op de post gingen. Ik wist dus veel. En dat bleef maar in mijn hoofd. Ik wilde iets doen maar wat kon ik doen?”

Slimmer dan de Duitse chef

“Op een gegeven moment ben ik toen – ’s avonds als de zaak op slot ging – gaan kijken in de bureaula van de chef. Ik haalde daar het stempel van de Duitse Adelaar weg en ik nam het stiekem mee naar huis. Met dat stempel kon ik zorgen dat de jongens en mannen uit IJsselstein gestempelde vrijstellingsbrieven kregen, het zogenaamde Ausweis. Met zo’n vrijstellingsbrief hoefden ze dus niet naar Duitsland. Ik heb geen idee hoe vaak ik dat gedaan heb, maar heel erg vaak. En het werkte!”

“Iets anders wat ik vanuit het Arbeidsbureau heb kunnen doen is het waarschuwen voor een razzia. Zo gauw ik op bureau hoorde dat er weer een razzia zou zijn, knoopte ik tijd en plaats in mijn oren, liep naar de chef en zei: sorry meneer maar ik moet nu echt even naar het postkantoor want de postzegels zijn op. Ik ging er dan snel vandoor en liep huis-aan-huis de dijk over. Ik ging dan naar de mensen van wie ik wist dat ze tegen de Duitsers waren en dan waarschuwde ik hen: Denk erom! Vanmiddag razzia! Zorg dat je weg bent! Ook dat heb meermalen kunnen doen.”

‘Ik vecht voor die jongens!’

“Ik besepte al die tijd wel dat mijn acties erg gevaarlijk waren. Het was ook een zware tijd met veel spanningen, maar ik heb het wel gedaan. Ik was niet aangesloten bij een ondergrondse verzetsbeweging of iets dergelijks, die mij een opdracht gaven. Nee, ik heb het echt allemaal zelf bedacht en gedaan. Ik voelde

me heel erg sterk en ik dacht: ik vecht voor die jongens. Dit moet ik doen. Zo kan ik hen helpen. Ik heb mijn acties wel een aantal jaren kunnen volhouden totdat..... de Duitsers iets in de gaten hadden.”

Gesnapt

Christien moeten even slikken voor ze verder gaat met haar verhaal. Alles wat ze aan spanningen heeft beleefd komt weer boven als ze vertelt dat ze ‘gesnapt’ werd.

“Er kwam dus een moment dat de Duitsers iets in de gaten hadden. Hoe en wat ze hebben ontdekt zal ik nooit weten. Maar wat er die dag gebeurde zal ik nooit vergeten..... Ik kom dus die ochtend op kantoor en als ik bij mijn bureau ben, gaan er enkele Duitsers bij mij staan. Er was ook een mevrouw bij. Zij ging pal voor mij staan en zei heel hard en dreigend: *Sie gehen ins Konzentrations-kamp*, Daarna zei ze bozig dat het afgelopen was en dat ik kon gaan.”

“Ik ben toen helemaal van streek naar buiten gegaan. Haar woorden denderden nog in mijn hoofd. Ik durfde eerst niet naar huis, want ik wist dat ze thuis al die tijd al ongerust waren over mijn acties tegen de Duitsers. Maar ik moest natuurlijk toch wel naar moeder toe om het te vertellen.”

Steun van Kardinaal De Jong

“Toen ik eenmaal thuis was en vertelde wat me gebeurd was, probeerden ze mij meteen gerust te stellen. Ze legden me uit dat het een geluk was dat ik niet gearresteerd was, en zo lang ik thuis was, was ik veilig. Toch was de situatie dusdanig dat mijn moeder en broers in gesprek gingen met Kardinaal de Jong. We waren thuis al vele jaren goed bevriend met Kardinaal de Jong en hij heeft ons in die tijd veel steun en hulp gegeven. Toen hij hoorde wat ik allemaal had gedaan om de Duitsers te misleiden, was hij één en al bewondering. Hij sprak me weer moed in en zo kon ik de draad van het oorlogsleven weer oppakken. Eén van de dingen die Kardinaal de Jong tegen me zei was: Meisje wat jij

allemaal hebt gedaan is geweldig! Als je dat allemaal hoort dan zou je toch van je geloof vallen!”

Christien moet er nog altijd om lachen als ze die uitspraak van Kardinaal de Jong citeert.

Voedseltochten

Stilzitten thuis was er voor Christien niet bij. Na het drama op het Arbeidsbureau zocht ze naar nieuwe mogelijkheden om hulp te geven. Die hulp was vooral nodig omdat het gebrek aan voedsel nijpend werd. Op zoek dus naar eten en daarvoor had ze een tijdje geleden een leerschool gehad door met haar broers mee te gaan naar de boeren in de omgeving.

Christien: “Ik heb toen plannen gemaakt om zelf met mijn fiets op pad te gaan om eten te vragen. Meestal ging ik alleen. Vaak was ik twee tot drie dagen onderweg want ik fietste helemaal naar de boeren in de Achterhoek. Onderweg kwam je dan veel andere mensen tegen die ook op zoek waren naar voedsel. Als het dan avond werd, zocht iedereen een plekje bij een boerderij om te overnachten. Je lag dan gewoon plat op de grond, je nam wat eten om de nacht door te komen en de volgende dag ging het verder.”

“Deze voedseltochten heb ik ruim twee jaren volgehouden, en ik heb op mijn weg veel goede dingen ondervonden. De boeren waren vriendelijk en gul om te geven. Vaak kreeg ik aardappelen en tarwe, soms gaven ze mij eieren, fruit en melk. En alles wat ik kreeg moest natuurlijk mee op mijn fietsje. Dat ging niet altijd goed. Op een keer was ik op weg naar huis en in de buurt van IJsselstein ging mijn fiets kapot door die zware zakken. Ik zag een meneer en vroeg hem om hulp, maar zijn antwoord was: ‘het spijt me maar ik kan u echt niet helpen om naar IJsselstein te gaan, want er is daar een razzia en als ik er naar toe ga dan word ik opgepakt. Hij hielp dus niet en ik was extra angstig voor mijn broers vanwege de razzia in ons dorp. Ik heb toen alle moed bijeengeraapt en ik ben toen half lopend - half fietsend naar huis gekomen. Daar wachtte mijn moeder met tranen in de ogen.

De broers hadden zich kunnen verstoppen voor de razzia en iedereen was heel erg blij dat ik weer veilig thuis was. Alles wat ik had gekregen bij de boeren heb ik mee kunnen nemen. Uit dankbaarheid hebben we toen met z’n allen het Rozenhoedje gebeden, allemaal netjes met de knieën op de kokosmat!”

Elke tocht een avontuur

Het voedsel dat Christien bij de boeren ophaalde was meestal na een paar dagen al zo ver geslonken dat er weer een volgende voedseltocht nodig was. Zo ging dat. Dus de fiets werd gemaakt en ondernemende Christien ging weer op pad! En elke tocht was een avontuur op zich. Christien kan er spannende verhalen over vertellen. Bij voorbeeld die keer dat ze met haar zusje Francien op weg was toen ze boven zich een VI hoorden aankomen. Ze lieten zich plat op de grond vallen en zagen dat de VI zich enkele honderden meters voor hen in de grond boorde. Pang pang! Als ze niet waren gestopt waren ze door de VI geraakt.

Houd de moed er in!

Soms beleefde Christien onderweg ook leuke dingen, zoals die keer dat ze meefietste met een groepje mensen. Onder hen was ook iemand die een baan had als verkoper. Iedereen van het groepje had honger en samen spraken ze over allerlei lekkere dingen die ze lang niet meer hadden gezien of gegeten. Toen ze afstapten voor een kleine pauze liep Christien naar de verkoper om samen een grapje uit te halen. De verkoper had daar wel oren naar en wat deden ze toen? Christien en de verkoper deden alsof ze marktkoopmannen waren en samen riepen ze luid: Ja mensen, kom maar hier! Hier zijn lekkere krentenbollen. Kom maar gauw! Ik heb lekkere krentenbollen!

“Maar er was natuurlijk niets en krentenbollen kenden ze alleen nog maar in hun herinnering. Toch kon iedereen de grap waarderen en het gaf de mensen weer even een lach op hun gezicht. We deden het spelletje om de mensen weer wat vrolijkheid te geven en te zeggen: Houd de moed er in!” vertelt Christien lachend.

Als laatste avontuur wil Christien graag haar relaas van de aardappel in de gleuf vertellen: “Tijdens één van de voedseltochten reed ik weer eens op mijn fiets met een groepje mensen mee die de boeren langs gingen en net toen we over een zandweg fietsten zag ik ineens in een gleuf in de weg een aardappel liggen. Nou zeg dat was toch wat. Die aardappel is voor mij, dacht ik. Die moet ik zien te pakken. Toen het avond was en de andere mensen al een slaapplek hadden gevonden, ging ik weer weg op zoek naar de aardappel in de gleuf. Oh mijn hemel waar was het ook weer? Ik zag de zandweg en op handen en voeten zocht ik naar de aardappel..... en ja hoor! Daar zag ik hem nog in de gleuf liggen. Ik heb hem gepakt en als een kleinood meegenomen. Wat was ik blij. Dat zijn dingen die vergeet je niet.”

Christien heeft de voedseltochten tot het einde van de oorlog volgehouden. “Vooral de maanden in de hongerwinter van 1944 waren zwaar, maar toch geloofde iedereen in de bevrijding. Je hoorde zo nu en dan berichten, dat de Duitse bezetter door de geallieerde troepen werd verslagen. Er hing iets in de lucht dat je hoopvol maakte..... maar het moest tot mei 1945 duren voordat dan ook echt de bevrijding kwam!”

Het is VREDE

Op mijn vraag waar ze was toen ze hoorde dat het vrede was, antwoordt Christien: “De bevrijding kwam eigenlijk niet van de ene op de andere dag. Wij hadden thuis een ondergrondse radio – weggestopt in een kast – en door de radio probeerde je de berichten uit Engeland te volgen. Zo hoorden we dat de geallieerden in opmars waren om Nederland te bevrijden. Het was vreselijk spannend en het duurde natuurlijk nog wel enkele weken voordat ook IJsselstein bevrijd was. De Duitsers waren dan wel verslagen maar niet alle Duitsers waren al weg en men moest vreselijk oppassen. Sommige Duitsers waren erg gevaarlijk en schoten met geweren. Het was nog lang niet veilig. Dat werd het

pas toen de Canadezen bij ons waren! Wat een feest was dat. Iedereen rende de straat op en riep: Het is vrede, het is vrede.”

Geen huldiging, geen dankwoord

Na de bevrijding duurde het nog wel enkele jaren voordat het leven in Nederland weer enigszins normaal verliep. Eten was nog lange tijd op de bon en er was veel vernield door de bombardementen, maar we waren vrij en bouwden positief aan onze toekomst. Natuurlijk werd er nog veel over de omstandigheden in de oorlog gepraat en op veel plaatsen werden moedige mensen bedankt en gehuldigd.

Christien vertelt: “Nee, ik ben na de oorlog niet gehuldigd of bedankt voor wat ik als verzetsstrijder heb gedaan. Mondeling werd er in het dorp wel over gesproken, maar een officiële hulde is er nooit gebracht. Dat hoefde ook niet voor mij. Ik heb er niet op gewacht. Voor mijn gevoel heb ik het goed gedaan. Ik zou het altijd weer doen!”

De klokken luidden weer op onze trouwdag

Toch is er één ding wat Ries en Christien wel degelijk als een soort hulde zien. Dat is het klokgelui op hun trouwdag!

We laten Ries aan het woord om daar over te vertellen.

“Kort na de oorlog hebben Christien en ik elkaar leren kennen en na enkele jaren verkering besloten we te trouwen. De trouwdatum werd vastgesteld op 3 november 1948. De burgemeester besliste toen dat alles in het werk gesteld moest worden om te zorgen dat op die datum de klokken van de katholieke kerk weer konden luiden. Dat was wel bijzonder want de Duitsers hadden de klokken al uit de klokkenstoel gehaald om ze mee te nemen en ze om te smelten. Maar dat is niet gebeurd. Kort voor onze trouwdatum zijn ze weer op hun oude plaats gehangen en op 3 november hebben ze echt voor het eerst weer geluid!”

Deze bijzondere hulde was wellicht een prachtig voorteken voor een lang en gelukkig huwelijk van Ries en Christien. Ze zijn inmiddels ruim 66 jaar getrouwd en ze verkeren in een redelijk

goede gezondheid. Ze zijn dolgelukkig met hun vijf kinderen. Zoon Paul is priester geworden en ook de andere vier kinderen hebben gestudeerd met het resultaat dat enkele kinderen hoge functies bekleden. Vier kinderen zijn getrouwd en om het geluk compleet te maken zijn er zeven juweeltjes van kleinkinderen.

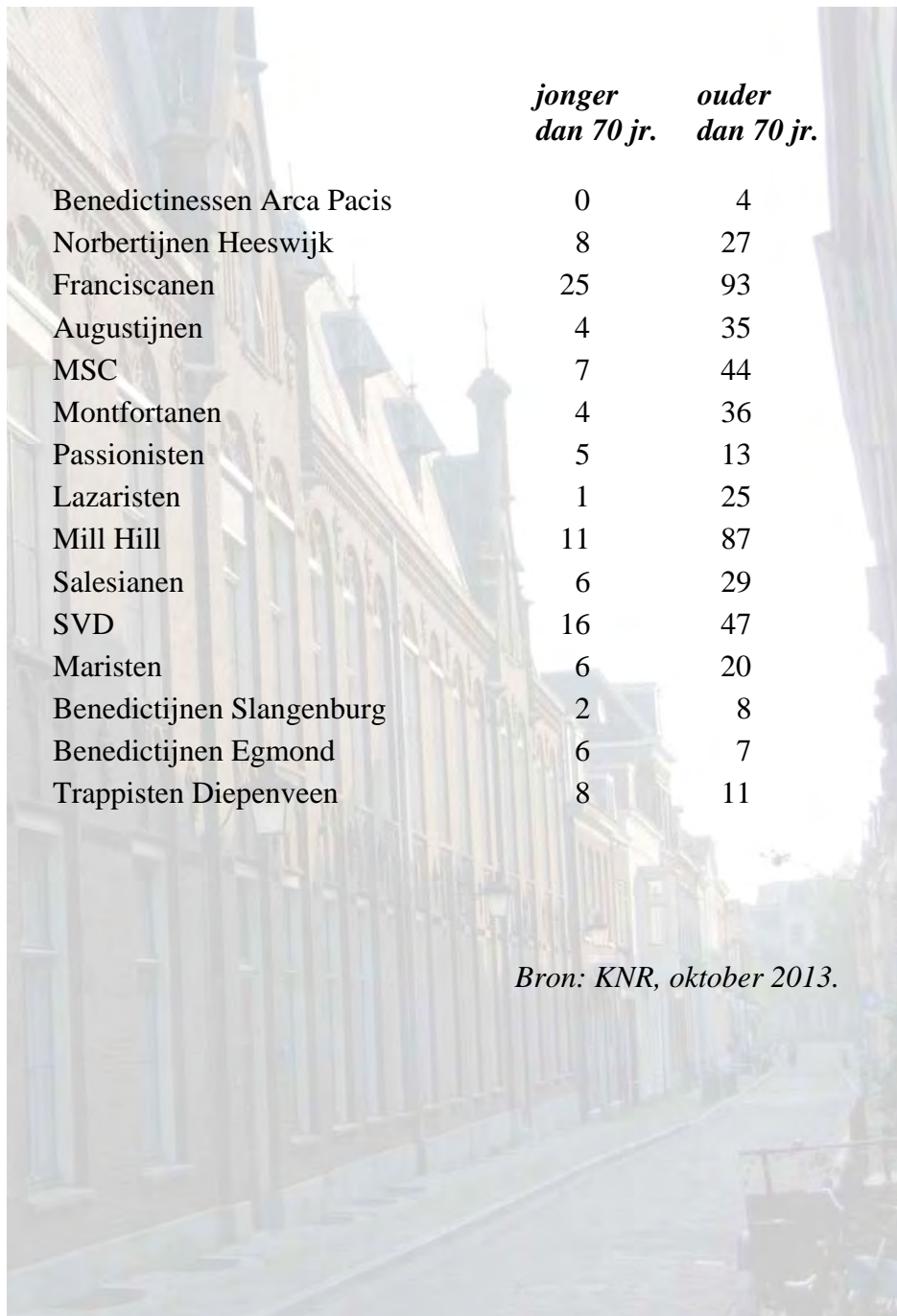
Tot slot willen we Christien heel hartelijk bedanken voor het fijne gesprek en de indringende verhalen over haar moedige acties. Het is duidelijk dat zij door haar lef en doorzettingsvermogen zeker een aandeel heeft gehad in het redden van veel mensenlevens. Namens de redactie van Inko wensen we Christien en Ries nog een goede en gelukkige tijd in Fraterhuis St.-Jozef.

□

Petra de Landmeter

OVERZICHT AANTAL LEDEN VAN ENKELE ORDES / CONGREGATIES

	<i>jonger dan 70 jr.</i>	<i>ouder dan 70 jr.</i>
Broeders van Amsterdam	1	21
Broeders Christelijke Scholen	0	13
Broeders van Heerlen	2	5
Broeders Penitenten	0	10
Broeders van Dongen	8	35
Broeders van Liefde	8	7
Broeders Joh. de Deo	3	8
Broeders van Huijbergen	2	22
Broeders van Oudenbosch	1	21
Broeders van Maastricht	15	61
Fraters Maristen	3	5
Fraters van Tilburg	12	36
Fraters van Utrecht	4	34
Zusters O.L.Vrouw. Amersfoort	2	139
Zusters St. Jozef Amersfoort	0	51
Zusters v.d. Voorzienigheid Heemstede	1	73
Zusters van Julie Postel Boxmeer	1	66
Vrouwen van Bethanië	0	16
Zusters Onder de Bogen Maastricht	6	110
Medische Missiezusters	3	62
Dochters O.L.Vr. v.t.H.Hart Tilburg	1	74
Zusters van Liefde Tilburg	3	281

	<i>jonger dan 70 jr.</i>	<i>ouder dan 70 jr.</i>
Benedictinessen Arca Pacis	0	4
Norbertijnen Heeswijk	8	27
Franciscanen	25	93
Augustijnen	4	35
MSC	7	44
Montfortanen	4	36
Passionisten	5	13
Lazaristen	1	25
Mill Hill	11	87
Salesianen	6	29
SVD	16	47
Maristen	6	20
Benedictijnen Slangenburg	2	8
Benedictijnen Egmond	6	7
Trappisten Diepenveen	8	11

Bron: KNR, oktober 2013.

HET PIETERPAD

De laatste loodjes..... nog 54 km te gaan.

Dit keer de route Swalmen- Montfort-Sittard.

De tocht ‘**Swalmen-Montfort**’ was er een met een gevoel van de ‘laatste loodjes’

“Zomaar een pad? Een weg, onze weg? Aanpassen en wennen, in gesprek met jezelf en een ander?”

Het werd een tocht van doorzetten, actie ondernemen, de voeten verder zetten op het pad wat je aangeboden wordt. Je bent afhankelijk van anderen!!!!

Het pad (Swalmen-Montfort) was afzien.

Een korte indruk want... we willen vergeten en we willen verder.....

Kwakkelig weer, paden die niet meer begaanbaar waren, tegenwerkende bewoners.....! Het moet gezegd dit was de eerste keer dat we door mensen werden tegengewerkt.

We moesten een pad via de natuur, langs een kasteel, voorbij een kasteelboerderij en mooie bossen.

De wegen waren echter niet allemaal begaanbaar:

- het weer te slecht was
- we door een pad moesten van 80cm breed en met aan beide zijden prikkeldraad
- tenslotte kwamen we bij een pad dat was gebarricadeerd.

Omdat het veel geregend had was het een en al modder. We besloten in ieder geval niet het pad van 80cm te nemen. Uitgliden zou betekenen dat we in het prikkeldraad terecht konden komen. We liepen daarom 6 km om. Toen we weer op het Pieterpad waren moesten we een pad door het bos nemen. Wat schetst onze verbazing dat voor het pad een hek stond vol prikkeldraad en dat aan beide zijden een sloot liep. We konden weer niet verder... We waren gefrustreerd.

We gaven de moed op en liepen rechtstreeks naar het station Roermond om daar de trein te pakken richting Utrecht.

We maakten de afspraak dat we de volgende keer gewoon vanuit St. Odiliënberg zouden verder gaan.

(Opmerking: ik heb het probleem aangekaart bij de organisatie van het Pieterpad. Reactie: ze waren op de hoogte en er waren inderdaad problemen met de eigenaar van de kasteelboerderij.)

St. Odiliënberg– Sittard.

Aangekomen in St. Odiliënberg hebben we natuurlijk even halt gehouden bij de basiliek. Vandaar gingen we op weg naar Montfort. We hadden goed loopweer en we kwamen langs mooie paden, bossen en broeken (moerassige terreinen)

In Montfort kom je door een oud dorp met stadsrechten die men al in 1263 kreeg. Het behoorde tot het zuidelijkste bestuurscentrum van het Hertogdom Gelre. Sinds de 17^e eeuw is het in handen van de Oranjes. Prinses Beatrix is ‘Vrouw van Montfort’.

Er valt nog veel meer te zien en te lezen maar we moeten verder...

Na Montfort lopen we via de Sleek (deel van Echt) richting Susteren en de Duitse grens.

Tijdens onze pauze heb ik Jopie verteld over Gregorius en zijn band met Susteren, Utrecht en de fraters. Ze had er wel wat van meegekregen tijdens haar werkzaamheden op het Gregorius-College maar wist het fijne er niet meer van.

Verder heb ik haar ook verteld over het smokkelen van m.n. vlees, sigaretten enz. van Duitsland via Susteren naar Maaseik in België. Dit stukje is namelijk het smalste deel van Nederland.

St. Gregorius

De Duitsers hebben tijdens de tweede wereldoorlog Susteren helemaal ingenomen en de mensen verjaagd omdat dit stuk voor hen goed te overzien was.

Het was voor mij ook een stukje nostalgie. Ik heb haar ook verteld over mijn werkzaamheden in Susteren waar ik 15 jaar gewoond heb.

Na veel praten over en beantwoorden van vragen liepen we via de Zelfkant (een stukje Duitsland nu, maar na de tweede wereldoorlog Nederland) richting Sittard.

In de Zelfkant spreken ze ook een soort ‘midden Limburgs’.

In Sittard aangekomen hebben we de basiliek bezocht, het huis van Toon Hermans en na een korte wandeling door het centrum namen we weer de trein naar huis. Laatste loodjes? Dit was weer een tocht waar we tevreden over konden zijn.

Tevreden:

- omdat we er (ondanks alles) weer een goed gevoel aan hebben overgehouden,
- we ter sprake brachten dat we blij waren dat we doorgezet hadden,
- maar ook wetende dat er altijd een moment is wat anders is en dat je daar wat mee moet doen.

De ranke toren van de Sittardse basiliek is een toonbeeld van 19de eeuwse spiritualiteit

De volgende keer Sittard- de St. Pietersberg. (Maastricht)

□

GEBEDEN

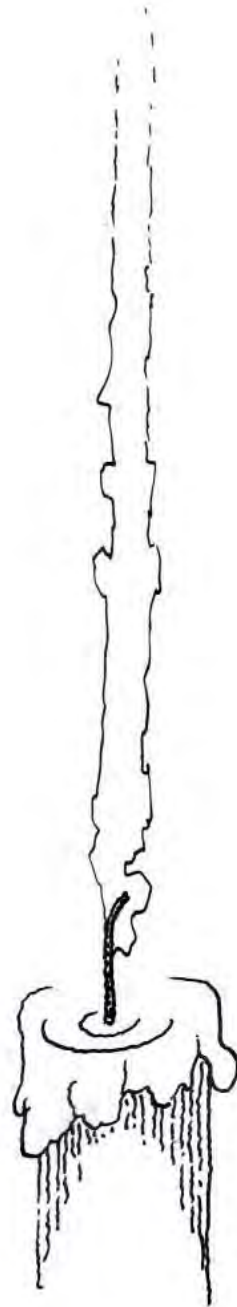
Gebeden zijn als dromen,
gespeend van werk'lijkheid.
Je droomt van mooie dingen,
is geen realiteit.

Gebeden zijn als winden,
vanuit een maximum,
bewegen zij zich haastig.
Er rest een vacuüm

Gebeden zijn illusies.
Godsdienstig goedgekeurd.
Na jaren is het helder.
Nooit is er iets gebeurd.

Gebeden zijn een landschap,
van bloesem en vol kleur.
Het landschap van gebeden,
stelt steeds opnieuw teleur.

Gebeden zijn maar woorden,
tot God, die je niet ziet.
Hij is in het Verborgen,
en luistert zwijgend niet

Gebeden zijn als wijsjes,
gespeeld in lege zaal,
gezongen in een vreemde,
onwezenlijke taal.

Gebeden zijn een druppel,
in wijde oceaan.
Zij vloeit met andere samen,
als had zij nooit bestaan.

Gebeden zijn als sterren.
Zij stralen in de nacht.
Hoe zij hun baan beschrijven,
vermeldt geen sterrenwacht

Gebeden zijn als bellen.
Niet van metaal. Van zeep!
Zij glanzen wel! Maar even!
Ontsnappen aan je greep.

Gebeden zijn als stuifzand.
Zij zijn verstoven zand.
Het speelgoed van de windgang.
Het stuift naar ied're kant.

Gebeden zijn als korrels,
als op het strand der zee.
De zeewind blaast erover.
Geen korrel telt er mee.

Gebeden zijn als water,
dat niet is ingedamd.
Het ligt op straat in plassen,
todat het straks verdamppt.

Gebeden zijn een rooksluier,
die lang het vuur verliet.
Zij stijgt steeds hoger, hoger,
todat je niets meer ziet.

Toch zet ik voort dat "Bidden".
Ook weet ik: Wat? Waarvoor?
Mijn God? Hij is de Liefde.
En daarom ga ik door.

□

Theobaldus Geraets

FRATERS IN DE OORLOG

De mensen van het archief hebben in het fraterhuis een kleine foto-expositie opgesteld over enkele fraterhuizen in W.O. II. Ook lagen er enkele mappen met interessante circulaire's e.d. uit die tijd, alsmede twee brochures: een over de evacuatie van Arnhem naar Oosterbeek en een over het huis in Borculo als noodziekenhuis. Met respect kunnen wij nu terug denken aan wat onze medebroeders toen hebben doorstaan!

*Fraterhuis St.-Jozef:
Inkwartiering van
Nederlandse soldaten
voor de Tweede
Wereldoorlog*

*St.-Jozef
gecamoufleerd*

*Communititeit Lunenburg,
Mei 1942*

Oud-Amelisweerd

*St. Eusebiushuis, Arnhem
Mei 1945*

*Leo-Stichting Borculo,
noodziekenhuis*

expositie 5 mei 2015.

REGENBROEK?

Vanmorgen ging ik op de fiets naar Utrecht. Het weer zag er somber uit. Het was buiten een beetje nat.

Wat te doen? Regenbroek aan of uit? Ik besluit om de regenbroek aan te doen.

Ja, eindelijk was ik klaar om te vertrekken. Ik had een goede beslissing genomen. Het bleef regenen, wel niet erg hard, maar na een half uur fietsen ben je toch blij dat je de broek hebt aangetrokken.

Op de terugweg werd het steeds droger, mijn jas en broek waren helemaal opgedroogd.

Maar wat gebeurt er wanneer ik bijna thuis ben? Er passeert mij met een behoorlijke snelheid een autobus en ik kreeg een behoorlijke plens water over me heen. Ik was weer kletsnat. Ik was toch blij dat ik mijn regenbroek nog aanhad.

□

Groetjes, Frits

INHOUD

Van de redactietafel		02
Dankbaar herinneren wij ons Boudewijn van Tessel	Redactie	03
Overweging bij de Constituties	Alfons Kroese	04
Voorjaar	Joop en Corry Nichting	07
70 Jaar bevrijding	Leo Ruitenberg	08
– Uit de kronieken van het St. Eusebiushuis te Arnhem	Leo Ruitenberg	09
– Dagboek over de Hongerwinter door frater Tarcisius	Leo Ruitenberg	14
De pen doorgeven	Eric Kraan	19
Mijn eerste kapittelervaringen	Marianne Vermeer	22
Een missionair bestaan in het verre Oceanië	Joris van der Zant	27
70 Jaar bevrijding: De spanning in de oorlogsjaren vergeet je nooit	Petra de Landmeter	33
Overzicht aantal leden van enkele Ordes/Congregaties	Redactie	44
Het Pieterpad	Ria Ypma	46
Gebeden	Theobaldus Geraets	49
Fraters in de oorlog	Redactie	52
Regenbroek?	Frits Stevens	54
Inhoud		55
Colofon		56

INKO

onder redactie van: Johan Brummelhuis, Leo Ruitenberg, Frits Stevens,
Paul Steverink, Wim Versteeg

met medewerking van: Angelico Fennis (omslag)
Hilarius de Booij (illustraties)
Petra de Landmeter (interviews)

secretariaat: Johan Brummelhuis
Schorteldoeksesteeg 1, 3732 HS De Bilt
tel.: 030 - 69 76 237
email: j.brummelhuis@fratersvanutrecht.nl